

Turen til Stade 2014

Den 1. – 4. december 2014

Mandag den 1. december klokken 8.00 startede turen fra Strandjægernes hus.

Turen var arrangeret af Ældre Sagen i Hundested i samarbejde med Panter Rejser v/ Erik Aalbæk Pedersen. www.panterrejser.dk Prisen var kr. 2.899/person inkl. halvpension og udflugter ifølge program.

Vi kørte med Franks Busser, www.frankstaxi.dk, og chaufføren hed Per Bækhave (Lille Per). Rejselederen hed Mogens Kattenhøj.

Under turen kunne der købes øl, vand, pris 10 kroner, samt kaffe til 15 kroner for hele turen

Fra Ældre Sagen i Hundested var vi 29 personer.

Første stop var ved Gjethuset i Frederiksværk, hvor 2 personer steg på. Derefter stop ved bageren i Karlsgave hvor poserne med morgenbrød skulle hentes.

Stop ved stationen i Frederikssund, hvor vi var klokken 8.40.

Da vi var forbi Roskilde, blev kaffen serveret + 1 rundstykke

Vi fortsatte mod Ølby, hvor de sidste 2 deltagere steg om bord. Rejselederen steg også om bord her. Han skulle ellers være samlet op i Roskilde. Men da toget fra Jylland, som han var med, var forsinket, blev chaufføren og han enige om, at han skulle tage til Høje Tåstrup station og derfra med taxa til Ølby.

Klokken 9.30 efter kun 10 minutters venten på guiden, fortsatte turen nu mod Rødby.

Baren i bussen blev nu åbnet, og der var salg af våde varer.

Der blev herefter omdelt en morgensang, og Christa sang for.

**Vi håber vi i dag må få,
En god og solrig dag,
En lille en i ny og næ
I skyggen af et træ.**

**I østen stiger solen op
Det har den altid gjort,
Og hvis den ikke gør det nu
Så er det noget lort.**

**Hvis ikke solen kommer frem
Så ta´r vi det med ro,
Og nupper nok en lille en
Så bliver dagen go.**

Klokken 10.20 kørte vi over Farø Sundbroen, og nu fortalte guiden historien om broerne og omkring broerne. Han fortalte også lidt om Morten fra broen, og så blev der orienteret om bropillerne, som også kaldes de 2 harper.

Vi kom også forbi byggeriet af et nyt topsikret fængsel, som er ved at blive bygget på Falster.

Klokken 10.40 forbi Saksøbing – Smilets by - og temperaturen var nu 0 grader.

Klokken 11.00 var vi i Rødbyhavn, og nu var der nærmest konkurrence mellem chaufføren og guiden, om hvem der havde den bedste historie. En af dem var, at barnebarnet havde stået og set på nogle damer, der var i boblebad i Lalandia. Bagefter kom barnebarnet og fortalte at han/hun havde set, at de kogte damer i Lalandia.

Umiddelbart efter kørte vi om bord på færgen Prinsesse Benedikte, og klokken 11.15 var der afgang mod Puttgarden, hvortil der var ankomst klokken 12.00.

Turen fortsatte mod Hamborg, og det var tåget og diset.

Guiden fortalte så lidt om programmet for de kommende dage, hvor vi i Hamborg kunne komme på havnerundfart og bagefter se Miniature Wunderland. I Bremen kunne vi se det tyske Udvandrer- Hus. For dette skulle der betales 30 euro/person. Mange ønskede at se det hele.

Vi skulle betale til guiden på hotellet om aftenen. Vi fik også besked på, at der var spisning klokken 18.30 på hotellet, og at vi næste dag skulle køre til Hamborg klokken 9.00.

Ved Lübeck fortalte guiden, hvad der menes med ordene "Døden fra Lübeck". Døden fra Lübeck var et 30 meter langt vægmaleri i Marienkirche af Døden i en lang kædedans med 24 mennesker, malet i naturlig størrelse og fra alle samfundets trin, fra pave til spædbarn. Døden springer rundt og opfordrer folk til dans, men de fleste forsøger at undslå sig. Billeder og tekst kombineres, så det i virkeligheden er en af verdens første og største tegneserier.

Desuden er Lübeck kendt for sin marcipan.

Da vi nærmede os Hamborg fortalte guiden, at Hamborg er den næststørste by i Tyskland efter Berlin og den ottende største by i Europa. I 2013 havde byen et indbyggertal på 1.751.775, mens storbyområdet Hamborg havde 5 mio. indbyggere. Hamburg er beliggende i Nordtyskland ved floden Elben, ca. 100 km. sydøst for dens udmunding i Nordsøen. Byen danner sin egen delstat (755,264 km²) og er Tysklands næstmindste; kun Bremen er mindre.

Hamborgs historie begynder med opførelsen af borgen Hammaburg i starten af 800-tallet på floden Elben og søen Alsteren. Borgen blev beordret bygget i år 808 af kejser Karl den Store som forsvar mod vikinger fra nord og slaver fra øst. Borgen blev ødelagt og genopbygget mange gange inden for de følgende århundreder. Blandt andet hærgede vikinger under den danske Kong Erik området og ødelagde i 845 byen, der på det

tidspunkt havde omkring 500 indbyggere. I 1189 fik Hamburg officielt købstadsrettigheder efter Lübeck som forbillede, og derved var den grundlagt som by.

1900-tallet var præget af de to verdenskrige, hvor Hamborg med sine mange store værfter og høje industriproduktion var mål for allierede bombardementer. Både selve bomberne og de efterfølgende brande lagde store dele af byens centrum i ruiner. De vidtstrakte havneområder blev næsten fuldstændigt ødelagte, og det samme gjorde en del af byens omfattende industrianlæg. Den efterfølgende genopbygning af Hamburg gik stærkt de følgende år, og den skabte ny økonomisk vækst for byen, som tilfældet var for store dele af Vesttyskland.

Siden 1919 har Hamborg været universitetsby og fik i 1979 også et teknisk universitet. Hamborg Universitet har over 40.000 studerende. Der er desuden højere læreanstalter for musik og billedkunst. Havnen i Hamborg er ryggraden i byens økonomi, det er den næststørste havn i Europa, efter Rotterdam. Havnen fylder 7.399 hektar(er) og har siden 2009 håndteret tre mio. containere (2013). Derudover er der flere værfter, stål-, aluminium- og kobberindustrier.

I Hamborg som erhvervsregion findes der stærke klynger inden for kemisk industri, fødevarerhverv, vedvarende energi, biovidenskab, logistik, medier og IT, maritim økonomi og luftfart. Hamborg er også et vigtigt center for luftfartsindustrien. Airbus har en stor samlefabrik i byen. I metropolregionen har 35.000 mennesker en arbejdsplads med relation til luft fart. Ud over de store virksomheder som Airbus, Lufthansa Technik samt Hamborgs lufthavn, Flughafen Hamburg, findes der omkring 300 virksomheder, der er underleverandører. Technische Universität Hamburg, Hochschule für Angewandte Wissenschaften (universitet for anvendte videnskaber), Bundeswehrs universitet og teknologiceret Hamburg-Finkenwerder danner tilsammen en infrastruktur inden for uddannelse og forskning, som har med luftfart at gøre.

Med 2.500 broer har Hamborg flere broer end både Amsterdam, Venedig og London tilsammen.

I 1997 begyndte projektet HafenCity, som bliver en ny bydel, der skal huse 12.000 indbyggere og 40.000 arbejdspladser, når den er helt færdig i år 2025. HafenCity vil forøge indbyggertallet i Hamborg med 40 procent. Hamborg er en af Tysklands ældste og mest velhavende byer, men det er også en international metropol med Tysklands næststørste indbyggertal, hvor 15 procent af de omkring 1,7 millioner indbyggere i øvrigt er immigranter.

Indvandrere kommer fra 180 forskellige lande, dog er størstedelen fra Tyrkiet, Polen, Afghanistan, Portugal, Rusland og Sibirien.

Offentlig transport er velorganiseret i Hamborg, der er tre metrolinjer (U-Bahn) og ni forstadsjernbanestrækninger (S-Bahn). Metroen kaldes også Hochbahn (hævede jernbaner) af Hamburgerne, da størstedelen af nettet kører på overfladen. De steder af byen, der ikke er omfattet af U-Bahn eller S-Bahn-nettet betjenes af et udvidet busnetværk.

Guiden fortalte også at Beatles fik deres gennembrud i Hamborg, og at vi skal bo i Altes Land, området med de største æbleplantager.

Klokken 13.45 nåede vi rasteplassen Stilhorn, hvor vi havde 45 minutters pause, inden turen gik videre mod Stade.

Turen fortsatte langs Elben i Altes Land, og guiden gav en orientering om Airbusfabrikken og hestehovederne på husenes gavle. Når hestehovederne vender mod hinanden er det samme familie, som har bygget huset, der stadig bor der.

Vi kom gennem byen Jork, som er hovedstaden i Altes land..

Solen havde skinnet den sidste time, og ved solnedgang ankom vi til vores hotel Ramada www.ramada.de, og klokken var nu 15.50.

Efter at alle havde fået udleveret nøglen til deres værelse, var der tur til byen med guiden eller man kunne vælge selv at gå, hvilket flere gjorde.

Julemarked i Stade

Nogle nød glühwein oppe i den julesmykkede by.

Klokken 18.30 var der aftensmad og bagefter hyggeligt sammenvær i restauranten, for dem der ikke ønsker at gå på værelset.

Tirsdag den 2. december.

Morgenmad fra klokken 7.30 og klokken 9.00 var der afgang mod Hamborg i en kold bus, som dog ændrede temperatur efter nogle kilometers kørsel.

Vejret overskyet og minus 2 grader.

Igen sang vi morgensang med Christa som forsanger.

Guiden fortalte om Stade og sagde bl.a., at Stade muligvis er den ældste by i Nordtyskland og er kendt tilbage til omkring år 800, men de ældste bebyggelser går måske tilbage til 1.000 f.Kr. I 994 blev bebyggelsen plyndret af vikingerne. Omkring år 1.000 blev de oprindelige anlæg der blev til den nuværende havn bygget. Byen bestod af fem

kvarterer: Klosterkvarteret med Kloster St. Georg på det nuværende *Pferdemarkt*, Købmandskvarteret langs den nuværende Hökerstraße. Det tredje var bispekvarteret ved kirken St. Wilhadi hvor biskopperne af Hamborg-Bremen residerede. I den nordlige del af den gamle bydel var der så et *fisker kvarter* og et borg kvarter, hvor greverne af Harsefeld, og senere *von Stade* residerede. Hver bydel havde sin egen kirke: St. Georg (Klosterkvarteret) Ss. Cosmae et Damiani (købmandskvarteret), St. Wilhadi, St. Nicolai (fiskerkvarteret) und St. Pankratii (borgkvarteret). I perioder havde Stade to former for valuta: grevernes og biskoppernes.

Da slægten af grever af Stade (Udonen) uddøde kom byen under Henrik Løve. Da han mistede magten i 1180 var der strid mellem Ærkebispedømmet og Welferneom magt og indtægter fra by og stift. I 1209 gav kejser Otto 4. byen stadsret, som Bremen 1259 bekræftede. Stade var allerede da medlem af Hanseforbundet.

Byen havde en blomstingstid frem til Tredivårskrigen, hvor Johann Tserclaes Tilly i 1628 erobrede byen, og kort derefter blev den overtaget af Sverige, der havde den frem til 1636. Efter en kort dansk besættelse, erobrede svenskerne den igen i 1643 og erhvervede sammen med Ærkebispedømmet Bremen ved Westfalske fred en officiel ret til byen og området Bremen-Verden. Ved den store by brand 26. maj 1659 brændte 2/3 af byen ned, men blev genopbygget efter oprindelig grundplan.

I den Skånske Krig fra 1675 til 1676 blev byen erobret af Danmark (støttet af flere tyske småstater) under Bremen-Verden Feltoget, og den var i dansk besiddelse til afslutningen af krigen. Ved Freden i Saint-Germain i 1679 blev Stade atter svensk.

Det svenske herredømme sluttede i 1712; derefter hørte Stade kort under Danmark, men blev efter en kort belejring i 1715 en del af Kurfyrstedømmet Hannover.

Guiden meddelte, at der var bowling om aftenen, for dem der ønskede det. Pris 3 euro/person. - Og at der onsdag aften var bingo/banko.

Bowlingen blev dog ikke til noget, fordi der var for få, der ønskede at være med.

Klokken var blevet 10.30, og vi var til nået Elbtunnelen, og guiden fortalte, at tunnelen var indviet i 1911, og at alle kaklerne i tunnelen var fra Hasle på Bornholm. Og så var der den, om at der var ligeså mange kakler, som der var prostituerede i Hamborg. Men Lille Per mente, at dem med de blå ben var billigst, for de havde stået længst.

Efter lidt sigh -seeing kørte vi igen gennem tunnelen og videre til vores næste stop, ved båden, der skulle føre os på havnerundfart den næste time.

Klokken 11.00 startede rundfarten med skibet Louisiana Star, som oprindeligt var en gammel hjuldamp fra Louisiana.

Da skibet havde sat i gang, var der en der på tysk jappede en hel masse af sig, som ganske få kunne forstå.

Om bord var der mulighed for at købe vådt og tørt, imens vi nød udsigten til de mange skibe og containere.

Julemarked i Hamborg

Klokken 12,15 sad vi igen i bussen, og turen gik nu til julemarkedet ved rådhuset, hvor vi var 15 minutter senere.

Der var nu tid til klokken 14.00 til at se julemarked, spise eller tage en glühwein, inden turen fortsatte mod Miniatur Wunderland.

Dem der var ved bussen klokken 14.00 kom med til Wunderland, og dem der ikke var der, blev hentet klokken 16.30 samme sted.

Miniatur Wunderland var en oplevelse. I brochuren står skrevet:

Miniatur Wunderland

"Vi er glade for at kunne byde dig velkommen i Miniatur Wunderland. Vi har lavet denne guide for at hjælpe dig med at finde rundt i det stadigt voksende Miniatur Wunderland. Indtil nu har vi brugt 580.000 arbejdstimer på at skabe de hundredetusinder af detaljer.

Miniatur Wunderland bygger i vid udstrækning på fantasien. Godt nok har vi haft Tyskland, Østrig, Schweiz, Amerika og Skandinavien i tankerne, men mere som inspiration end som eksakt forbillede. Vores mål er, at vores besøgende kan genkende de forskellige regioner. De fleste bygningsværker er udsprunget af vores medarbejders kreativitet. Imidlertid er

en del af sektionerne Hamburg og Amerika eksakt gengivet også i detaljen. Bare til opbygning af den originaltro model af Hamburg Lufthavns terminal har vi brugt næsten 50.000 tusinde arbejdstimer. Kik godt efter i lufthavnen – selv indeni er den gengivet korrekt ned i den mindste detalje.”

www.miniatur-wunderland.de

Klokken 16.45 steg vi igen på bussen, der forinden havde hentet dem, der ikke var med i Wunderland, men havde opholdt sig inde i byen.

Turen gik igen mod den gamle Elbtunnel, og derfra var der rundtur i Hamborg, inden turen igen gik mod vores hotel i Stade, og det var i myldretrafikken.

Klokken 18.15 var vi på hotellet, og klokken 18.30 var der aftensmad. Derefter var der hygge forskellige steder på hotellet. Nogle hyggede sig på værelserne og andre i restauranten.

Onsdag den 3. december.

Gråt og 0 grader.

Klokken 9.00 var der afgang mod Bremen. På vej dertil fortalte guiden om dagens program og om Bremen.

Byen Bremen nævnes i historieskrivningen første gang i formen *Bremun* (på latin *Brema*) i år 787, da Karl den Store oprettede et stift på stedet. I 1186 får byen kejserlige privilegier, og i 1246 fastlægges valgeregler til byens råd.

Efter mange år i Hanseforbundet fik byen i 1400-tallet status som en uafhængig bystat. Reformationen fandt grobund i byen, og i 1618 erklærede byen og bystaten den reformerte kirke som statsreligion.

Efter en række krige mod bl.a. Sverige bliver Bremen i 1700-tallet underlagt Huset Hannover og senere hen, som en konsekvens af Napoleonskrigene, bliver byen en del af det franske rige. I 1815 erklærede Wiener kongressen byen for fri by og medlem af Det tyske forbund. I 1871 blev byen og bystaten indlemmet i Det tyske kejserrige.

I 1937 udskiltes Bremerhaven fra Bremen. Under 2. Verdenskrig blev byen bombet af de allierede, bl.a. på grund af sin store rustningsindustri, flyfabrik og skibsværfter. De amerikanske styrker okkuperede byen i 1945 og Bremen blev, sammen med Bremerhaven, en amerikansk enklave i et Nordtyskland, som i øvrigt var besat af briterne. I 1949 blev Bremen delstat i Vesttyskland med byen Bremen som delstatens hovedby.

79 km fra Bremen var der morgensang med Christa som for forsanger – og godmorgen.

I området vi kom igennem, var der mange huse, der havde solfangere på taget. Det hang sammen med, at der var 4 atomkraftværker, der skulle lukkes ned inden år 2020. Derfor var der stort tilskud til alternativ energi bl.a. solceller. Men denne dag var der ikke mange penge i solenergi med det grå vejr, vi havde uden for bussen.

Klokken 11.00 ankom vi til Udvandremusset i Bremen – Deutsches Auswanderere Haus
www.dah-bremerhaven.de

Det var igen muligt enten at gå i byen eller at se museet. Men der var afgang med bussen klokken 12.30.

Inde på museet kunne overtøj og rygsække afleveres i garderoben, hvortil der blev låst.

En fra museet fortalte på tysk om museet.

For nemhedens skyld er efterfølgende hentet på internettet.

”Den tyske Emigration Center Bremerhaven tager sine gæster med på en spændende rejse gennem 300 års udvandring- og indvandrings historie. Brug af virkelige livshistorier, at finde ud af, hvorfor folk besluttede at forlade deres gamle hjemland, og hvordan de levede deres liv i et fremmed land. Naturtro reproduktioner og moderne museumsteknologi var med til at gøre et besøg til en følelsesmæssig oplevelse. Besøgende føler smerten ved afskeden på kajen, lad landgangen til skibet gå op og se, om de havde fået lov til at komme ind – hvis den siger ja og velkommen til Amerika. Så fortsætter turen til New York og opsamlingen på banegården Grand Central Terminal.”

I slutningen af besøget var det det muligt i biografen at se tre korte film om tyske emigranter og deres efterkommere i USA, Argentina og Australien. Herefter kan de besøgende søge efter deres familie i internationale databaser for udvandrede forfædre.

Udvandremuseet

Efter rundturen og besøg på julemarkedet var der afgang til Stade.

Klokken 14.15 var kaffen klar i bussen, og stilen på husene skiftede karakter. Klokken 15.00 var vi tilbage i Stade.

For dem der ønskede det, var der en guidet rundtur i Stade. Det benyttede 22 sig af. Andre valgte at besøge julemarkedet på egen hånd og for nogle få at nyde glühwein. Klokken 18.30 var der aftensmad og bagefter bingo/banko for dem der ønskede det. Prisen for at deltage var 3 euro/person eller 20 dkr/person. Efter 10 hyggelige spil med en 1. præmie og en 2. præmie var der hyggelig sammenkomst i restauranten eller lokalet, hvor spillet havde været.

Torsdag den 4. december.

Vejret gråt og +2 grader.

Efter morgenmaden var der klokken 9.00 afgang mod Lübeck.

Da vi kørte fra hotellet vinkede personalet farvel til os i bussen, og som tak dyttede chaufføren Per.

Da vi havde kørt lidt, fortalte guiden, at der i Thüringen lå 9 cm sne, og i Hartzen lå der 5 cm. Han sagde også, at vi vil være i Lübeck klokken 11.00.

Klokken 9.45 så vi på vores højre hånd mange Traner, og vi havde 115 km til Lübeck, og umiddelbart efter var der igen mange Traner.

Klokken 10.30 var der udskænkning af morgenbitter i bussen – efter 1½ times stilhed.

Guiden fortalte igen om Lübeck, bl.a. at Lübeck var en selvstændig bystat fra 1226 til 1937.

Under Det Tredje Rige afskaffedes byens selvstændighed ved lov, idet den blev indlemmet i den preussiske provins Schleswig-Holstein, nu delstaten af samme navn i Forbundsrepublikken Tyskland – måske fordi Lübecks myndigheder afslog at lade Hitler holde tale i byen under valgkampen i 1932. Hitler tog i stedet til Bad Schwartau, og omtalte senere Lübeck som "*den lille by i nærheden af Bad Schwartau*".

Natten mellem den 28. og 29. marts 1942, natten før palmesøndag, blev Lübeck ramt af det første større britiske strategiske bombardement (tæppebombardement) af en tysk by under 2. Verdenskrig. Der opstod betydelige skader i den gamle bydel, bl.a. brændte domkirken, samt Mariekirken med Dødedansen eller "Døden fra Lübeck". Det dannebrogflag, Lübeckerne i 1427 havde taget som krigsbytte fra Erik af Pommern, blev ligeledes ødelagt.

Enestående arkivmateriale var blevet evakueret til en saltmine i Sachsen-Anhalt og havnede efter fredsslutningen dels i Potsdam og dels i Moskva. Længe anså man *die Oberstadtbücher* (kaldt sådan, fordi de stod i rådhusets øverste etage) fra 1284 og fremefter som tabt, men i slutningen af 1980'erne blev arkiverne tilbageført til Lübeck.

Klokken 11.15 nåede vi parkeringspladsen i Lübeck. Der var vi ikke alene, 25 andre busser hold på pladsen, da vi skulle hjem.

Efter rundtur på endnu et julemarked og for mange et besøg i Marcipanhuset NIEDEREGGER www.niederegger.de sad vi alle i bussen, og forinden havde chaufføren Per serveret en Lumumba for en pris af 15 kroner.

Inde i Marcipanhuset

Byporten i Lübeck

Turen gik nu mod Puttgarden, og temperaturen var +5 grader og vejret gråt. Og så fik vi historien om kirkerne, som det tog 10 år at bygge og om vinbaren under rådhuset i Lübeck, som det kun tog 1 år at bygge.

Efter ca. 1½ times kørsel gik trafikken i stå. Årsagen var politikontrol ved Nordstätter Bucht Ost. Men den slap Per uden om. De kunne åbentbart se, at han havde rent mel i posen.

Klokken 14.45 kørte vi over Femernsundbroen, og temperaturen var stadig +5 grader.

Turens højdepunkt – for nogle – Fleegaard, hvor der skulle være billigt at handle, var der også tid til.

Efter ca. 45 minutter her fortsatte turen mod færgen, hvor der igen var politikontrol, for dem der kørte fra borde,

Klokken 16.15 var der afgang med færgen Prinsesse Benedikte. Klokken 17.00 kørte vi fra borde, og turen fortsatte mod Ølby station, hvor 2 af deltagerne skulle af. Næste stop var Roskilde station, hvor guiden forlod os.

Herefter stop ved Frederikssund station, hvor mange deltagerne skulle af. Dernæst Frederiksværk, hvor 2 deltagere skulle af.

Klokken 20.15 var vi i Hundested ved Strandjægerens hus med de sidste turdeltagere fra Ældre Sagen i Hundested.

At rejse er at leve.

Skribent: Ernst Peters

Gennemlæst af Stephan Pedersen